

4025

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

FRIMURARE.

Om där e nån som e frimurare o andra frågar nom
om han tycker att di ska mä bli frimurare, så har han inte kraft
att säga varken ja eller nej.

1

S. Kåre
V. Övinge
Häglinge
14/8 1933

Cyrolf H. Johansson
S. Ören
Ben av Hanna Åkesson
född 1856 i Häglinge

4025

F R A M M A N A D Ö D A .

Prästen Nymansson i Skepparslöv konne
frammana döda. Men då skolle han va i ett mörkt rum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

|
| 2 2
| .

4025

B E G R A V A M Ö R D A R E P Å K Y R K O G Å N G E N .

Mördare o "sälspillinga" skolle begravas på kyrkogången o i rätt så djupa gravar, o di skolle begravas där för att folk skolle trampa på dom o di skolle va som en "vrana" (varnagel) för andra människor.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
3

4025

Ö P P N A D Ö R R D Ä M Ä N N I S K A L I G G E R P Å

S I T T Y T T E R S T A .

Om en människa håller på o dö så ska di va
kvicka te o öppna en dörr. Om dä e för att anden ska komma
ut från huset eller va dä e för dä kan ja inte veta.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

4025

S Ö N D A G S B A R N .

Di som e födda en söndag eller en torsdag få se
mycke troll o spöke o sånt där.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

4025

ALLA GLUGGAR TÄTTAS MED GRÖT.

Trettonedagsafton skolle alla glogga tättas mä
risengröd.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—→—

6

4025
ÖRRINGARNA AV KYRKBLY.

Örnaringana ska va av körkebly för då drar di
all dålighet å huvudet.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—

7

4025

H Ö N A H O P P A R U P P I V A G N E N .

Om en höna hoppar opp i vagnen innan di ska
ut o köra så betyder dä otur o di kan liaså väl ble
hemma. Men hoppar katten opp så bler där tur.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

4025

EJ TAGA MOT OTRÄDD NÅL.

Ett fruntimmer ska inte ta mod en
"negen" nål, för då e där ont mä dä. Då ble trillen stygga
ve dom.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

LYTE OCH DESS BOTANDE.

Dä e inte bra för modern o bli skrämnd när hon e havande, för då kan barnet lätt få "skriged". Så hände dä där ja tjänte en gång. Där va en piga, som blev skrämnd när hon va mä ett barn. Drängen där på stället skolle skjuta en katt men hur han sikta så dog inte katten utan han skrek så dä va hemskt o höra. O pigan hon hörde dä här tjutet o hon visste ju inte va dä va. O hennes barn fick minnsann "skriged" mä. Men så visste ja hur man skolle göra för o bota dä. Ja sa te drängen att han skolle gå utanför fönstret o skrämma pigan precis innan hon skolle ge barnet di. Han skolle skrika likadant som katten hade gjort. O dä hjälpte, för barnet skrek inte så mycket sen.

4025

LYTE.

Om där sitter en yxa i en "hoggepack" o en
havande kvinna ser, dä så får barnet "haraskaor".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

4025

E J S L Å U T N Y F Ö T T B A R N S T V Ä T T V A T T E N

Dä vattnet som dä nyfödda barnet e tvättat i
ska man inte slå ut utomhus utan i fähused, för om man inte gr
dä så kan trollen lätt ble stygga ve barnet.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

4025

TRE KORS I DEGEN.

Man ska alltid rita tre kors i degen sedan
man satt i deg. Om man gör dä blir degen mycke drygare.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

4025

"PÖLSEFRÄLSAREN"

När man kokar korv så ska man alltid lägga
"pölsefrälsaren" mä i grytan så spricka inte korvarna.
"Pölsefrälsaren" dä ju den där "milten" di kallar den.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

Thane
V. Gänge
Kaglene
1933

4025
GRÖTRIM

Jeppas Gric Jeppsten
Baras Ranna A. Jeppson
född 1856 i Haglinge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- 1) Dinne gröden e koktor te vaor höna o ente te vaor gris
därför e dä åin goor spis.
- 2) Dinne gröden e koktor te Karna o ente te Måns,
den som ente äder dä åin häns.
- 3) Dinne gröden e koktor ao ris,
den som äder mest faor pris.
- 4) Dinne gröden e koktor ao ris o ente ao mjöl,
den som ente äder e ett föl.
- 5) Dinne gröden e koktor i gryda o ente i tru,
därför äder ja mer än du.
- 6) Dinne gröden e go o rar,
men vimm e dess far?
Jo Jeppa i byn,
ao hanom ha ja fått gryn.

15

4025
P I N N A R A V E N I K R I N O L I N E N .

I min ungdom hade ju alla fruntimmer
"krengelin", o ja mä. Men vi som då va fattia vi hade aldrig
nåna fjädrar utan bara en "åineböjle" (ring av en) längst
ner i kjolen. Men sånt "förhu" dä va när vi skolle in i
körkebänken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

4025

"K O R N M O E N".

"Kornmoen" dä e ju liasom när dä "ljusor" på himmelen, o en del ha för se att "kornmoen" e "sillaglimm". När sillen kommer te Östersjön så vänder den ju o fjällen på ryggen di gör att hela himmelen "ljusor opp". Men vad dä än e så visste vi att när "kornmoen" syntes då va dä tid o börja hogga kornet för dä va dä alltid moget.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

4025

U D D A N E K A R.

Om där ble negor på åkern när di satte opp säden i travar så skolle dä betyda att nån skolle ble udda där på stället, antingen mannen eller kvinnan dö, o därför va di måna om att alltid få jämt antal negor.

Om där bler udda negor när vi sätter opp säden så bler här bättre skörd te nästa ~~åker~~ år på samma åker, men om här bler maka negor så bler här sämre skörd.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

4025

"KNEBLENA" TRÖSKAS.

När vi hade "rebad" hören (linet) så va ju "kneblena" (linfröhusen) lösa. O då öste vi dom i en påse o satte dom "te torres" i bastuan en tid. Sen skolle di knabbas mä en "lärpläjl" (slaga av läder) så "hörafröna" gick av "kneblena". Sen skolle dä "flydas" (se "flyda" säden) så vi fick "hörafröna" för se själv för di skolle vi ju ha te o så ett annat år. "Kneblena" knabbas när di va i påsen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

4025
T I L L V E R K N I N G A V P O T A T I S -
M J Ö L .

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Först skolle pärorna tvättas riktigt noga, men di fick inte skalas. Sen skolle di revas på revejärn, o allt dä revade skolle vi ha i kittlar. Sen hällde vi vatten på o tvätta dä, o så fick dä stå i kitteln så där en åtta da, men där skolle bytas om vatten var da, o röras i dä. O så ble då mjölet o grynen så grant på botten, mjölet ovanpå o grynen onnast. Först to vi opp mjölet o torka dä på stora plåtar, som stod på stickepallen ovanför sättonen. Men vi fick röra i mjölet var da, o när dä va riktigt torrt hällde vi dä i tygpåsar, som vi hängde vid "kackelonen" te "torres". Vi bundo mitt på påsen, så dä ble liasom en "twä-golapåse" mä lit mjöl i var äne på påsen, o så riste vi dä var da, o dä ble så skärane vitt dä mjölet. Dä som då va onnast i kitteln dä ble te gryn. Dä lå packat o tjockt som en "sköva" på botten på kitteln. O så tog vi en kniv o skar i den här "skövan" o dela opp den i rutor, o om vi så satte

4025
Kitteln te "jonknings" så ble där stora "flottor", som di
kallas, lösa på botten. Di tog vi o la på en plåt o så
pricka vi på "flottorna" mä en speda för att inte grynen
skolle hänga ihop när vi sen satte in plåtarna i "baga-
onen" te "torres". O så iblann skolle vi rista plåtarna
för att grynen skolle skiljas. Grynen hade vi te gröt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

4025

E N B Ä R S D R I C K A .

Enebär e ju svarta om efterhöstarna
o ve tien när pärorna e färia te o plocka så skolle vi plocka
enebär osse. Då to vi en stor stage o ett såll o gick åsta
o skolle "bösta" enebär, som dä kallas. Så slog vi mä stagen
i buskarna o hållde sållet onne i så kom bären där. Sen
skolle di stötas mä en "pärestöd" te di va riktigt itu.
O sen hällde vi kokt vatten på o så fick dä stå e dra en tid,
o sen va dä färdigt o dricka. Iblann satte vi jäst o humle
te. O vi ble så faled "matia" ätte detta "åinebärsdreckad".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Skåne
i Gönne
Kåpinge
Mjölåsa 1933

4025

BYKNING.

(Mjölåsa) Kåpinge
av J. Rönn
Bar av Hanna Östman
Göth 1856 i Västergötland

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vi va för dä mesta i "stärsed" (brygghuset) o bykte. Te bykningen hade ett stort kar, som va över en meter högt o mer än en meter brett. På sidan av bygan nere vid bottnen va "dövicke" (sprundet). O när vi skolle byga så tog vi aska (aska av ved, ej av torv) o lade i en säck, i den s.k. askelåsen, o lade i bottnen på bygan. Men under säcken skolle ligga lit pinnar, för att inte säcken skolle ligga tätt intill bottnen, o ve "dövicke" låg en limme för att vattnet skolle kunna rinna ut. O sen lade vi kläderna i bygan (de skulle först "stugas", d.v.s. blötläggas i kallt vatten och sedan gnidas med händerna) o öste varmt vatten på, o dä skolle va allt varmare o varmare o te sist kokhett. För var gång bygan ble full så öppna vi "dövicke" o tappa ut luten i kittlar o koka den igen o hälla på bygan igen. O på dä sättet kunna vi ösa en femti kittlar fulla, o sen dä sista vi öste i dä skolle stå för natten, o på morgonen dan efter tappade vi ut dä o så tog vi opp kläderna o körde te sjön dä dom där vi skolle "bänka" dom mä "tåsklana".

23

4025

O M L I N E T.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

"Tofrösäada" (dagen då man helst skulle så lin) va Rebecca, den 17 maj. "Hören" (linet) skolle sås där som va rätt så bra jord. Sen hören va ett par tum lång så skolle den lugas. Då fick vi gå oppe i hela "höralanned" o luga opp allt "lorted" (ogräset). O sen skolle där inte göras mer ve den förrän "kneblena" (linfröhusen) va bruha. Då skolle den "röskas". Då tog vi hören i topparna o drog opp den o så "böste" vi rötterna mot träskorna en gång så vi fick den meste jorden av. Sen band vi den i negor o satte opp den i halvtravar (10 par nekar i var trave). När den blev torr skolle den tagas in o "rebas". Då löste vi negorna o så "reba" vi ungefär en halv neg var gång på "reban", o vi skolle "reba" te alla "kneblena" gick av. /reban liknade ungefär den som användes då man gjorde långhalm, se detta foto/. Alla "kneblena" samlade vi i en säck, o när di hade fått torka lit så skolle di "knabbas" mä en "lärpljäl" (slaga av läder), så alla fröna ble lösa. Sen då hören va "rebad" skolle den "bråjas" (bre-

das ut) på rågstubb eller "grönswär". O så skolle den ligga där te den va "röttor" (d.v.s. om skalen vid gnidning gick lätt sönder så att "taorna" kommo fram). Sen skolle den bäras in o torka i bastuan. Där va en särskild torkinrättning för hören. Dä va bräder, som gick tvärt över platsen där vi kölna. Den 'ställningen' kallades gälten. O sen skolle hören "brydas pao braogor". Först skolle karana "krasa" den på "krasebraogor" (d.v.s. "bryda" den så att de grövste "skävorna"/avfallet/gick bort; en "krasebraog" liknade en vanlig "braog", men den var något grövte), o sen fruntimmeren "bryda" den (det kallades att rensa hören). Sen skolle den "skättas". Då hade vi "skättefod" o "skätteträ" (se foto). Först va där några som skolle "skidskätta" (d.v.s. ej "skätta" rent) o sen skolle några andra "råjnskätta". Sen skolle hören "häglas"; då hade vi en "hägla" (en med taggar försedd bräda) o på den "reba" vi hören /den mängd lin man kunde taga i handen och "hägla" var gång kallades en "höratötte"/. Då första som då föll av kallades "blåooræ", o då vi hade igen när vi hade "häglad" var "höratötte" kallades "tao-

4025

"r", o på var "höratötte" vi "hägla" slog vi en knut i var ända
 för att inte "taorna" skulle gå opp. Sen band vi ihop flere
 "hörataoor" te en "häst". Sen va dä färdigt att spinnas te
 "höragarn". Dä som föll av när vi "skätta" (det s.k. "skät-
 tefalled") skulle kardas o spinnas o dä ble te sämre väv som
 askelasar (se bykning), säcker o sådant grovt; "blaorn" skulle
 mä kardas o spinnas o haspas o fegas, o dä ble te lakan o skjor-
 tor o särkar. O "taorna" som va dä allra finaste ble te dukar.

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

26

hør, -en = lin

røskp; -on; -te, -t. røska hør.

knēble, -na = linfrøhus.

brāias = bredas (ut)

kätön; brang, -an; -on;

jäta, jätufjöd, jätetriä, jätufäl

{ kräsa
 kräsabrang

jidjäten, käinjäten; jävok, --na; kläonku
tävor, --na.

Skriv endast på denna sida!

4025

ULLENS BEREDNING.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fåren klippte vi alltid två gånga om året.
dä va ve tien när vi skolle hösta o så när vi plocka
päror. Ett par da innan vi skolle klippa fåren så skolle
vi tvätta dom, för dä e bättor o tvätta fåren än toed för
dä bler inte så "balked" då. Först skolle di tvättas mä
"kylsläd" vatten o sen mä "jonked". O sen ett par da efter
skolle di klippas. Men di skolle ha strior råghalm o
ligga i onne disse dana så inte toed ble skitt igen. O så
hade vi dom på bänkar när vi klippte dom. Toed som va på
huedet o benen o bugen dä la vi för se själv för dä va
sämmor än dä som va på ryggen. "Hotoed o baintoed o bu-
gatoed skolle va te haurdashalhosor o onneknäppor" När
toed va klippt skolle dä breas ut te "torres" o så vädras.
Sen skolle dä skrobbas mä skrobba på särskilda skrobbe-
bänka, o sen va dä färdigt te o kardas. Men vi fick akta
voss så vi inte blanda ihop toed från sommaren mä toed
från hösten. (toed från sommaren kallas lö, -éd). För löed

27

forts.

e inte så starkt o e mycke stäckor o konne inte spinnas så fint. Vi gömde alltid toed från sommaren te om hösten o så gjorde vi ve dä alltihoba då. O sin dä då va skrobbad skolle dä ju som sagt kardas. Vi konne va flere stycken kardesor, som satt o karda om kvällana. När vi karda så la vi toed mellan två kardor o så drog vi fram o tebaks nåna gånga, o sen röllla vi ihop dä te mellan kardorna te en rölle, som vi la i en "vigrakör". O sen va dä te o ta nytt to i kardorna o så hålla på på dä viset. Men om vi to för mycke to i kardan var gång så bleddä inga granna röllla utan bara stora "bröllla", som di kalla dom. O sen skolle torölllana spinnas på rockakärrror. Sen skolle dä haspas o om dä skolle va te strumpor så skolle di nysta dä o tvinna dä, men skolle dä va te o väva så skolle dä läggas på vinda o så spolat o sen i väven.